

ἐν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ. Ἡ δημοσίευσίς τοιούτων ἔργων ὑπὸ διπλῇ ἐποψίᾳ ἀποβαίνει εὐχάριστος εἰς τοὺς "Ελληνας ἡμᾶς" καὶ ὡς ἀπόδειξις, δηλονότι, ὅτι δὲν συναπέρχεται μετὰ τῆς γενεᾶς τῶν Διδότων καὶ τῶν Ἐγξέρων ἡ περὶ τὰς ἑλληνικὰς μελέτας ἐν Γαλλίᾳ ἐπίδοσις, καὶ ὡς ἐνδειξις τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη δύναται ν' ἀνευρίσκη εἰς τὴν ἐξερεύνησιν παντός ὅ,τι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνέχεται μετὰ τῆς μεσαιωνικῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἱστορίας. Εὐτυχῶς αἱ τοιαῦται ἐρευναι δὲν χρήζουσι πλέον ἀπολογίας παρ' ἡμῖν. Ἀπὸ τινων ἐτῶν ἡ ἀξιὰ αὐτῶν ἐκτιμᾶται καὶ ἐννοεῖται ἡ σημασία των. Ἀλλὰ μένει εἰσέτι εὐρὺ τὸ πρὸς ἀνασκηφὴν στάδιον καὶ ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη πρὸς πάντα τὸν ἀπεκδυόμενον εἰς τὸν βαρὺν τῆς τοιαύτης ἐργασίας ἀγῶνα, πρὸ πάντων ὅτε ὁ ἐργάτης κέκτῃται προσόντα, οἷα τὰ τὸν κ. Gidel περικοσμοῦντα.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

ΝΕΩΤΕΡΑΙ ΤΙΝΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΑΣΤΙΖΟΥΣΩΝ ΤΑΣ ΛΕΜΟΝΟΠΟΡΤΟΚΑΛΕΑΣ ΝΟΣΩΝ

Ἐχομεν ἀναγγεῖλαι ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ πρό τινας πραγματείας ἡμῶν «περὶ καλλιεργείας καὶ ἀσθενειῶν τῶν ἐσπεριδοειδῶν», ὅτι τὸ ἐπὶ τῆς Γεωργίας ὑπουργεῖον τῆς Ἰταλίας συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐξ ἐπιστημόνων ἵνα κρίνῃ διαγωνισμόν τεθέντα πρὸς ἀνακάλυψιν φαρμάκου κατὰ τῆς κορμιώδους νόσου.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, συνεληθούσα ἐν Πανόρμιον περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰερίου, ἀπέρριψε μὲν τὰ πλεονέστερα τῶν προταθέντων θεραπευτικῶν μέσων, ἐπεφυλάχθη δὲ νὰ ἀποφανθῇ μετὰ νέας δοκιμασίας περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος ὀλίγων τινῶν. Ἐχουσα ὁμῶς καὶ τὴν εἰδικὴν ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ ἐν γένει τὰς ποικίλας νόσους, αἵτινες λυμκίνονται τὰ ἐσπεριδοειδῇ ἐν Σικελίᾳ καὶ γνωμοδοτήσῃ περὶ τῶν ἀποτελεσματικωτέρων φαρμάκων, μετέδωκε προκαταβολικῶς διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς Γεωργίας ὑπουργεῖον πληροφορίας τινὰς ἀρυσθείσας ἐξ ἐπισκέψεως πολλῶν λεμονοκηπῶν προσβεβλημένων ὑπὸ διαφόρων νόσων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Πανόρμου, Μεσσήνης καὶ Κατάνης, ἃς κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ παραθέσωμεν ἐν συνόψει, φοβούμενοι μὴ ἔνεκα τῆς ἐπικνειλημμένης κατ' ἔτος μεταφορᾶς δένδρων ἐκ Σικελίας μετὰ παρέλευσιν οὐ πολλοῦ χρόνου ἰδῶμεν τὰς νόσους ταύτας ἐμφανιζομένας καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους κήπους.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπέστησεν ἰδίως τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ φθειρὸς (*Mytilaspis fluvescens*) καὶ ἐπὶ τῆς κορμιώδους, διότι ἄλλαι τινὲς νόσοι, ὡς ἡ καπνιστὰ (*Carponodum* ἢ *Fumago citri*), ἡ τέφρα (*Asporium citri*), ἡ

βαμβακάδα (*Coccus citri*), διεσπαρμένα τῇδε καθεῖσε οὐχὶ εἰς μεγάλην ἐπί-
τασιν, δὲν ἔδωκαν ἀρκοῦσαν ἀφορμὴν πρὸς σπουδὴν· ἡ δὲ σηπεδὼν (*cagna*)
ἤδη κρίνεται ἀμφιβόλου φύσεως, ἐπομένως μέλλει εἰσέτι νὰ ἀποδειχθῇ ἂν ἦ-
ναι νόσος ἐντελῶς διακεκριμένη καὶ αὐτόνομος· ἡ συνέπεια τῆς ἀναπτύξεως
τῆς κορμιώδους.

Ὁ *Mytilaspis fluvescens* παρατηρήθη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον εἰς ὅλους
τοὺς λεμονῶνας. Ἐκ τῆς εἰσβολῆς του τὰ φυτὰ ὑποφέρουσιν ἀρκούντως, πί-
πτουσι πολλὰ φύλλα καὶ συχνάκις ἀποξηραίνονται ὁλόκληροι ὀγκώδεις κλά-
δοι. Πρὸς τούτοις τὸ ἐτήσιον προϊόν κήπου προσβεβλημένου ὑπὸ τοῦ φθιρῶς
θεωρεῖται ὡς ἐντελῶς ἀπολωλός, διότι τὸ ἐμπόριον ἀποφεύγει τοὺς φέροντας
τὰ ἔχνη του καρπούς, οἵτινες μένουσι κηλιδωμένοι εἰς τὰ μέρη εἰς ἃ ὁ *Myti-*
laspis ἔχει συναθροίσει τοὺς ἀδιαβρόχους καὶ στερεῶς προσκεκολλημένους
νεοσσούς του.

Πρὸς ἀποτελεσματικὴν καταπολέμησιν τῆς εἰσβολῆς τοῦ *Mytilaspis* φαί-
νεται ὅτι, καίτοι πολλῶν δοκιμῶν γενομένων, δὲν ἀνεκαλύφθη μέσον καλλί-
τερον τῆς ἐμπλύνσεως τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν κλάδων καὶ τοῦ ῥαντίσματος τῶν
φύλλων δι' ἐπίτηδες ἀντλίας, δι' ὕδατος μεμιγμένου πετρελαίου εἰς ἀναλο-
γίαν μὴ ὠρισμένην μὲν ἀκριβῶς, ἀλλὰ περίπου μιᾶς λίτρας πετρελαίου καὶ
εἴκοσιν ὕδατος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κορμιώδη ἐσκαφηνίσθη ἤδη, ὅτι πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς
διατάραξιν τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ φυτοῦ, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἐπέρ-
χεται ἀλλοίωσις τῆς γενετείας ζώνης, ἥς τὰ κύτταρα ὀγκοῦνται καὶ με-
γεθύνονται, μέχρις οὗ ἀποσυντεθῶσι καὶ ἐπὶ τέλος διαλυθῶσιν εἰς ὕλην
τινὰ μορφῆς καὶ κατασκευῆς κορμιώδους. Ἡ ὕλη αὕτη, ἣτις ἐξέρχεται τοῦ
φλοιοῦ, φαίνεται τὸ πρῶτον ὡς μελάγχρους κηλὶς· διαχεομένη δὲ κατὰ
δικφόρους διευθύνσεις ἐπιφέρει τὸν θάνατον τοῦ φυτοῦ, ὅτε, μὴ καταπολεμη-
θεῖσα ἐγκαίρως διὰ μέσου ἐπιμελοῦς καθαρίσματος τῶν νοσηρῶν μερῶν,
ἐπεκτείνεται κύκλῳ τοῦ φλοιοῦ, συνεπάγουσα διακοπὴν συνεχείας ἐν τῷ
κυτταρογόνῳ στρώματι, ἢ μέχρι τῶν ῥιζῶν, αἵτινες, ἅπαξ προσβληθεῖσαι, μετὰ
παρέλευσιν ὀλίγου καιροῦ σήπονται.

Ἀναρίθμητά εἰσι τὰ προταθέντα καὶ δοκιμασθέντα προληπτικὰ ἢ θερα-
πευτικὰ φάρμακα, πλὴν οὐδὲν τούτων ἀπεδείχθη μέχρι τοῦδε ἐντελῶς ἀπο-
τελεσματικόν. Δύνανται ὅμως νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποδεδειγμένα, συνεπεία
παραβολῆς πολλῶν ἐπιβεβαιωθεῖσιν περιστάσεων τὰ ἑξῆς·

1) Ὅτι ἡ ἐκκαθάρισις τῶν νοσηρῶν μερῶν, γινομένη μετὰ προσοχῆς καὶ
μέχρι τοῦ ὑγειοῦς μέρους, ἀναμφιβόλως συντείνει τοῦλάχιστον εἰς τὴν προσω-
ρινὴν θεραπείαν κορμιῶντων φυτῶν. Εἰς τὰ μᾶλλον προσβεβλημένα δένδρα
ἐκτὸς τῆς ἐκκαθαρίσεως συνιστᾶται ἡ κλάδευσις ἢ κάλλιον ἢ ἀποκοπὴ τῆς
κεφαλῆς.

2) Ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους, ὡς ἀφορμὴ τῆς διαταράξεως

τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τῶν φυτῶν, εὖ νοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νόσου, ἐπομένως εἶναι χρησιμώταται αἱ διοχετεύσεις τῶν ὑδάτων διὰ χανδάκων ἐνθα τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται.

Ἄτερον πρακτικὸν μέσον καθιερωθὲν διὰ τῆς πείρας εἶναι ὁ ἐμβολισμὸς (εἰς ἀπόσπασιν ἑνὸς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέτρου) ἐπὶ νερανζέας (*citrus Bigaradia*), ὅστις ἀντικατέστησε τὸν ἐπὶ χαμηλοῦ κορμοῦ ἐμβολισμὸν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν διὰ σπόρων ἢ μοσχευμάτων, ὡς πρότερον ἐν γένει ἐγίνετο. Ὡς ὑποκείμενον ἐμβολισμοῦ ἐξελέχθη ἡ νερανζέα, διότι παρατηρήθη, ὅτι αὕτη σπανίως καὶ ὀλιγώτερον σοβαρῶς προσβάλλεται ὑπὸ τῆς νόσου καὶ εὐκολώτερον θεραπεύεται διὰ μέσου ἐκκαθαρίσεων τῶν νοσηρῶν μερῶν. Ὁ ἐμβολισμὸς δέον νὰ ἐκτελῇται ὑψηλὰ, διότι ἡ νόσος, ἀναφαινομένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῶν δένδρων ἐγγὺς τῆς γῆς, εὐχερῶς μεταδίδεται εἰς τὰς ῥίζας, καὶ οὕτως ἀποβαίνει σοβαρωτάτη καὶ συχνάκις ἀθεράπευτος ὅταν ὁ κορμὸς ἀνήκῃ εἰς εἶδος ἢ διαφορὰν ἐξημερωμένην καὶ ὅχι εἰς νερανζέαν.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μεσσηνίας παρατηρήθη νόσος εἰσέτι ἀγνωστος, ἣν οἱ καλλιεργηταὶ διακρίνουσι καλοῦντες *λευκὴν*, ἕνεκα τῆς θέας τῶν προσβεβλημένων φύλλων καὶ καρπῶν, ἐφ' ὧν ἀναπτύσσεται ὡς κονίαμα συμφύες καὶ λευκόχρουν. Ἐξετασθὲν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Targioni Tozzetti τὸ κονίαμα τοῦτο ἐξήχθη ὅτι συνέκειτο ἐκ τῶν νεοσσῶν φθειρὸς τινος γνωστοῦ τοῖς ἐντομολόγοις, ἦτοι τοῦ *Aspidiotus limonii* (Signoret) καὶ μέχρι τοῦδε παρατηρηθέντος ἐν Προβεγγίᾳ. Ἡ εἰσβολὴ τοῦ φθειρὸς τούτου δὲν εἶναι πολὺ ἐκτεταμένη, συνιστῶνται δὲ πρὸς καταπολέμησιν τὰ αὐτὰ μέσα τῶν ὑποδειχθέντων κατὰ τοῦ *Mytilaspis*, οὗτινος ὀλίγον διαφέρει κατὰ τὴν φύσιν.

Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἀκολουθήσωμεν τὰς μελούσας ἐρεῦνας τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης ἐπιτροπῆς καὶ νὰ μεταδώσωμεν τοῖς καλλιεργηταῖς τῶν λεμονοπορτοκαλεῶν ὅ,τι συντελεστικώτερον ὑποδείξει πρὸς σωτηρίαν τῶν ὁσημέραι καταστρεφομένων δένδρων μας, συνιστῶμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν καταπολέμησιν πάσης κατὰ πρῶτον ἐμφανιζομένης μάστιγος διὰ τῶν ὑποδειχθέντων μέσων, ὅπως προληφθῇ ἐν τῇ ἀρχῇ ἡ διάδοσις νέων νόσων δυνάμενων νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἀπώλειαν πικρὸς γοήτρου πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς αἰσίως ἤδη ἀρξάμενης ἀνανεώσεως τῶν καταστρεφομένων λεμονοκήπων.

ΙΑΚΩΒΟΣ Ν. Ε. ΤΟΜΠΑΖΗΣ.

Η ΕΛΛΑΣ ΕΝ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩ ΕΚΘΕΣΕΙ *

ΑΓΑΘΟΕΡΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ. — Ταῦτα δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, εἰς καταστήματα ἰδρυθέντα ὑπὸ τῶν δήμων καὶ κατα-

* Ἴδε σελ. 293.